

- д-ра політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси». К., 2008. 31 с.
4. Грицюк В.М. Стратегічні та фронтові операції Великої Вітчизняної війни на території України. К.: НАН України. Ін-т історії України, 2010. 150 с.
  5. Дубінський В.А. Методика викладання історії в школі: навчально-методичний посібник для організації самостійної роботи студентів історичного факультету. Кам'янець-Подільський, 2019. 88 с.
  6. Киридон А. Формування історичної пам'яті в шкільному курсі історії. *Історія в рідній школі*. 2018. № 6. С. 2-5.
  7. Левітас Ф. Друга світова війна: український вимір. К. : Наш час, 2012. 272 с.
  8. Мітчем С., Мюллер Дж. Командири Третього Рейху. Смоленськ: Русич, 1995. 480 с.
  9. Чано Г. Останній монолог фашиста. Київ: Залізний тато. 2019. 128 с.
  10. Яковенко Г.Г. Методика навчання історії: навчально-методичний посібник, Харків, 2017. 324 с.
  11. Meskill J. Nazi Germany and Imperial Japan, the Hollow Diplomatic Alliance. London and New York, Routledge. 2017. 272 p.

УДК 94 (410)

Анна ЯРОШЕНКО,

бакалавр IV курсу спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізації 014.03 Історія Херсонського державного університету, м. Івано-Франківськ, науковий керівник: Батенко Г.В., к.іст.н., доцент

ПОЛІТИКА УРЯДІВ МАРГАРЕТ ТЕТЧЕР У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Анотація. У статті проаналізовано особливості державної політики у сфері охорони здоров'я консервативних урядів Маргарет Тетчер. Визначено особливості, перебіг та результативність процесів

приватизації медичних послуг у Великобританії. Охарактеризовано стан державного сектору у галузі охорони здоров'я.

Ключові слова: консерватори, Маргарет Тетчер, охорона здоров'я, приватизація, медичні послуги.

Система охорони здоров'я займала чи не найголовніше місце серед соціальних проблем у Великобританії, тому консерватори на чолі з Маргарет Тетчер ще під час передвиборчої кампанії наголошували на необхідності її реформування. Вартість медичних послуг зростала шаленими темпами, політичне та соціальне значення галузі досягло критичного рівня, тому політична еліта шукала шляхи вирішення нагальних проблем системи охорони здоров'я.

Головним завданням консерваторів у цьому питанні було поєднання державних та приватних систем, при чому пріоритет надавався все ж таки приватним. Ще у 70-х роках ХХ століття Національна служба охорони здоров'я Великобританії орієнтувалася на самозабезпечення населення, порівняно невелика частина ліжокмісць у лікарнях надавалась пацієнтам на платній основі, а медперсонал у таких випадках отримував додаткову оплату, окрім державної заробітної платні. Дуже важливою ланкою системи охорони здоров'я були заклади, які забезпечували свою діяльність завдяки приватному капіталу фізичних осіб або організацій та лікарі, які вели приватну практику.

Фактично політика уряду Маргарет Тетчер визначила подальші шляхи розвитку галузі охорони здоров'я, приватизації сфери послуг у цій галузі. Нічого принципово нового консерватори не пропонували, але у той же час процес виходу зі сфери державного впливу надав нових якостей медичній галузі.

Починаючи з 1980 року лікарняний бізнес значно зміцнив свої позиції на противагу приватним лікарям на ринку медичних послуг. Найбільш розповсюдженими заходами уряду стала передача різноманітних

допоміжних сфер послуг та спеціалізованих служб у руки приватного бізнесу на відкупних умовах. Серед таких послуг були клінінгові послуги, прання та прасування лікарняної білизни, спеціалізований догляд за хворими, тощо. Але вартість цих послуг значно відрізнялася у різних медичних закладах.

Починаючи з 1983 року, коли була оприлюднена загальна вартість цих послуг, почалася гостра конкурентна боротьба між приватними фірмами та вже існуючими державними службами. На першому її етапі, переважну більшість послуг забезпечував приватний бізнес, але за кілька років показники зрівнялися і до початку 1988 року більшість контрактів отримали старі медичні служби, що свідчило про підвищення якості їх послуг та виправдану систему конкурентної боротьби. Як результат – підвищилася державна економія бюджетних видатків у цій галузі до 100 мільйонів фунтів на рік [1, с. 5].

Що стосується приватного сектору, то зниження долі контрактів зовсім не означало занепад цієї галузі – у нових умовах вони переорієнтувалися та вдалися до комплексного надання пакетів послуг з охорони приміщень, управління господарськими процесами, надання комплексу медичних послуг поза спеціалізованими закладами охорони здоров'я, клінінгових послуг, утримання спеціалізованих паркувальних приміщень, і т.д. Це дозволило приватним фірмам розширити спектр послуг та залучення нових професійних груп.

Вплив приватних фірм на сферу охорони здоров'я мав деякі негативні наслідки – вони мали можливість маніпулювати критеріями для надання контрактів лікарям та підготовки медичних кадрів, що привело до дисбалансу у професійній спеціалізації лікарів. Як наслідок – розподіл медичних послуг у цілому по країні був нерівномірним та не міг забезпечити загального доступу до медичних послуг для усіх категорій населення.

Тому уряд Маргарет Тетчер вдався до реформування структури та керівництва Національної системи охорони здоров'я, головною метою якого була інкорпорація у керівництво медичної служби методик та персонал зі сфери приватного бізнесу. У передвиборчому маніфесті консерваторів від 1987 року визначалося, що «Національна система охорони здоров'я це не бізнес. Але вона повинна керуватися тими ж методами, що і бізнес. Ми цінуємо підприємництво у громадських службах так же високо, як і в приватному секторі» [2, с. 84]. Висококваліфікованих керівників приватного сектору дуже часто запрошували на керівні посади у галузі охорони здоров'я. Це дало можливість привнести у систему охорони здоров'я елементи ринкових відносин, уряд Маргарет Тетчер усіяко заохочував партнерство державних підрозділів з приватними компаніями, що спеціалізувалися у галузі охорони здоров'я.

Крім цього Маргарет Тетчер заохочувала розвиток приватних медичних закладів – лікарень, клінік, аптек та приватного медичного страхування. На 1986 рік статистика свідчить про зростання рівня приватного страхування здоров'я майже удвічі [3, с. 90].

Але ці заходи майже не вплинули на якість та доступність медичних послуг для більшості населення Великобританії, які не могли дозволити собі користуватися послугами приватної комерційної медицини, а державний сектор у цій галузі знаходився у критичному стані. Тому Маргарет Тетчер у 1987 році ініціювала комплекс заходів, спрямованих на покращення цієї ситуації. В ідеалі вона прагнула повної приватизації у цій сфері, але розуміла, що це надто непопулярні заходи з точки зору суспільної думки. Тому запровадила принципи діяльності вільного ринку у системі охорони здоров'я з наданням більшої автономії медичним закладам та лікарям, але за умови більш економного використання бюджетних коштів. У результаті багато послуг у державних клініках та лікарнях стали платними, що у цілому підвищило якість медичних послуг,

але викликала занепокоєння населення та лікарів. Крім того, дотації на охорону здоров'я продовжували зростати.

Система державної безкоштовної медицини хоч і існувала, але мала порівняно низьку якість послуг та подекуди довге очікування у черзі на послуги. На кінець 80-х років 831 тисяча британців перебували у чергах на безкоштовні операції [4, с. 113]. Крім того, рівень забезпечення медичних персоналом, особливо молодшим медичним персоналом, перебував на критичному рівні через низький рівень оплати праці.

Отже, політика Маргарет Тетчер у сфері охорони здоров'я була спрямована на максимально можливу приватизацію медичних закладів та послуг, підвищення якості медичних послуг шляхом залучення приватного капіталу та елементів ринкових відносин у цю принципово важливу соціальну сферу. Під тиском політичних опонентів та громадськості, вона усе ж таки здійснила спробу реанімувати систему державних закладів охорони здоров'я, але значних успіхів досягти не вдалося, як і бажаних скорочень видатків з державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Довбиш М. Економічна криза у Великобританії в епоху тетчеризму та шляхи її вирішення. Політикус. Вип. 3. 2018. С. 4 – 8.
2. Черевко О. Маргарет Тетчер та її реформаторська діяльність на чолі консервативного уряду Великої Британії (1979 – 1990 рр.): дис. канд. іст. наук. К., 2001. 195 с.
3. Трубайчук А.Ф., Черевко О.С. Особливості соціально-економічної політики британських консерваторів у 1979 – 1990 рр. Український історичний журнал. 1999. № 3. С. 88 – 96.
4. Нечитайло В. В. Тетчеризм як винятковий феномен на тлі повоєнного політичного розвитку Британії. Збірник наукових праць «Політологічні студії». 2013. № 3. С. 111–119.